הרפורמה בבטיחות בבנייה 2025/2026: הארכיטקטורה של האחריות

ה"רעידת אדמה" הרגולטורית שמעבירה את החשיפה הפלילית מהשטח – ישירות לשולחן ההנהלה.

מדריך היערכות למנכ"לים, יזמים, קבלנים ומנהלי פרויקטים (לקראת אכיפה באוקטובר 2026).

ד"ר יעקב עזרא - יו"ר ארגון הממונים על הבטיחות והגיהות בישראל - הארגון הרשמי מאז 1965 052-6181-606 memunim.org.il

NotebookLM

המודל הישן (1988)

היזם/מזמין נתפס כ"צופה מהצד".
האחריות ממוקדת בשטח.

ענף הבנייה מהווה פחות מ-10% מכוח העבודה, אך אחראי ל-35%-35% מתאונות העבודה הקשות (נתוני משרד העבודה).

המציאות החדשה (2026)

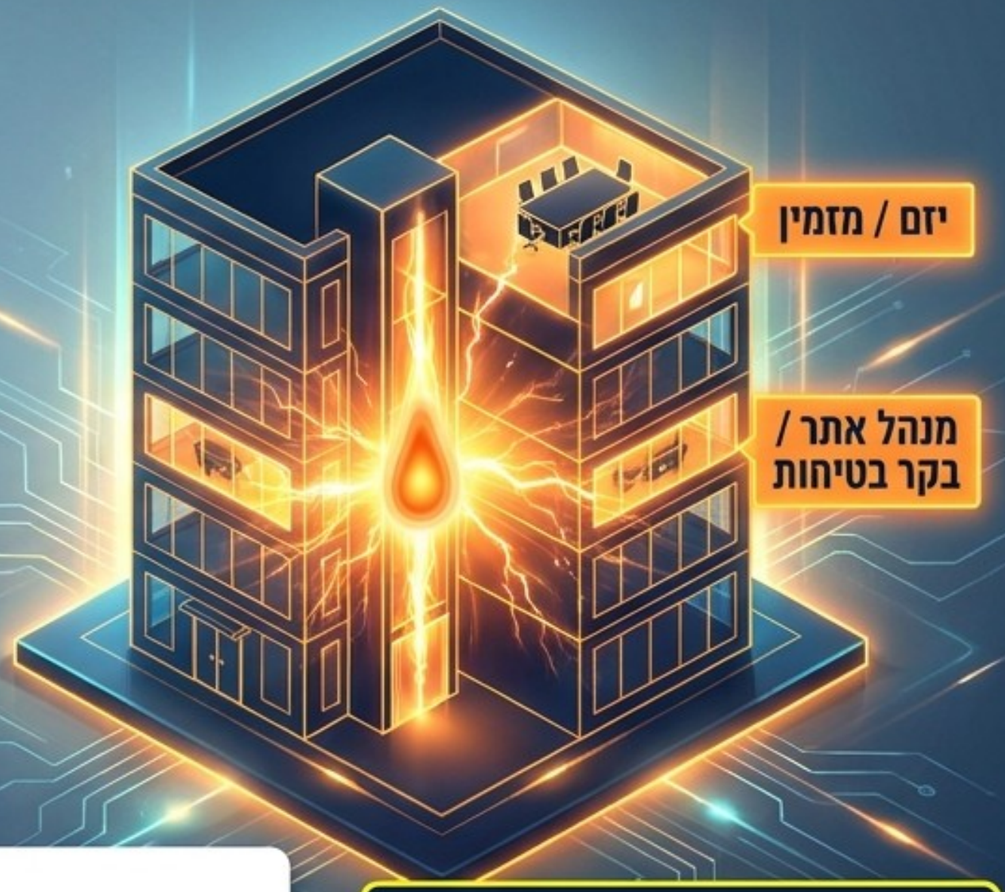

שרשרת אחריות אקטיבית המגיעה עד לדירקטוריון. מזמין העבודה הוא שחקן מרכזי.

NotebookLM

3 תנאי הסף החדשים של מזמין העבודה (היזם)

לפי תקנה 1א, חל איסור מוחלט על התחלת עבודות בנייה ללא אישור בכתב של המזמין, אשר יינתן רק לאחר עמידה ב-3 תנאים:

תוכנית בטיחות מאושרת

הוכנה תוכנית בטיחות מפורטת (לא עוד "אות מתה")י וצורפה וצורפה לפנקס הכללי.

תקצוב ייעודי בהסכם

הסכם ההתקשרות עם הקבלן המבצע מפרט את המשאבים הכלכליים הנדרשים ליישום התוכנית (לא מספיק סכום כללי, נדרשת "הנמקה").

מינוי בקר בטיחות

היזם חייב למנות בקר מטעמו שישמש כ"זרועו הארוכה" בשטח.

NotebookLM

מטריצת התפקידים החדשה: מי עושה מה?

	מנהל עבודה (המעודכן)	מנהל אתר (‹15,000< מ"ר)	בקר בטיחות (התפקיד החדש)
ממונה מטעם	מבצע הבנייה (הקבלן)	מבצע הבנייה (הקבלן)	מזמין העבודה (היזם)
דרישות סף	רישום מחודש למשך 5 שנים (מותנה בוותק/השתלמות).	מהנדס/הנדסאי אזרחי.	מהנדס/הנדסאי אזרחי או ממונה בטיחות.
תדירות נוכחות/בקרה	נוכחות רציפה בשטח.	בקרה חודשית על סיכונים והדרכות.	אחת ל-3 חודשים + בשלבים קריטיים (ביסוס, שלד וכו').
סמכות לעצירת עבודה	נוקט אמצעים למניעת למניעת עבודה שלא לפי תוכנית הנדסית.	עוצר עבודה אם חסרים משאבים למענה לסיכון.	מדווח מידית על "סיכון לא קביל".

NotebookLM

שעון החול: מנגנון הדיווח על "סיכון לא קביל"

גילוי סיכון שאינו מטופל מתניע שעון חוקי של 48 שעות המחייב את הנהלת היזם לתגובה אקטיבית.

48 שעות: פתרון מחייב

מזמין העבודה חייב לאשר בכתב תוך 48 שעות כי ניתן מענה לסיכון.

0 שעות: גילוי

בקר הבטיחות מאתר "סיכון לא קביל" או כזה שלא ניתן לו מענה.

הסלמה למעלה

הדיווח עולה ישירות למזמין העבודה (היזם).

דיווח מיידי

דיווח בכתב באופן מיידי למבצע הבנייה, מנהל האתר ומנהל העבודה.

אזהרה: שתיקה אינה אופציה. אי-מתן אישור בכתב חושף את היזם לאחריות אישית וישירה על המחדל.

NotebookLM

מ"מסמך מגירה" לתוכנית בטיחות נושמת

התקנות שמות קץ לתוכנית הבטיחות הסטטית.
תוכנית הארגון הופכת למנוע מרכזי המחייב עדכון רציף בהתאם לשטח.

1. עדכון רציף

כל סיכון שהתגלה בשטח ולא הופיע בתוכנית, מחייב את מבצע הבנייה לתת לו מענה ולעדכן את התוכנית המקורית באופן מיידי.

2. תוכניות הנדסיות חובה

הקמה, שינוי או פירוק של טפסות, פיגומים, וגידורים ייעשו אך ורק לפי תוכנית הנדסית של מהנדס רשום/רשוי.

3. קווים אדומים - פיגומים ועגורנים

הקמת פיגום זקפים מעל 6 מטרים מותנית בנוכחות "בונה מקצועי". הפעלת עגורנים דורשת תסקיר בודק מוסמך בתוקף.

NotebookLM

הכשרות וכשירות: מה משתנה בניהול כוח האדם?

מסלול 1: מנהל עבודה

מרשם ממשלתי
תוקף רישום ל-5 שנים בלבד.

תנאי חידוש
ותק של 90 ימי עבודה ב-5 השנים האחרונות, או ביצוע 2 השתלמויות (16 שעות).

סנקציות
מפקח עבודה רשאי לפסול או למחוק מנהל עבודה עקב הרשעה או כתב אישום.

מסלול 2: ממונה בטיחות

הפחתת עומס
מעבר מ-8 ימי השתלמות בשנה ל-12 ימי השתלמות הנפרסים על פני 3 שנים.

המסלול החדש
הנדסאי בטיחות: מסלול מהיר לבוגרי מגמת בטיחות.

הסמכה
זכאות לבחינה לאחר 18 חודשי התמחות תחת פיקוח, או 3 שנות ניסיון מעשי.

NotebookLM

חשיפה אישית מלאה: מגמות הענישה בפסיקה

בתי הדין לעבודה מרחיבים את עקרון "האחריות הקפידה" – הנהלה אשמה אלא אם תוכיח אחרת.

פס"ד עומר ב.ר יזום ובנייה (2025)

הרשעת חברה קבלנית וסמנכ"ל בשל עבודה בגובה ללא אמצעי אבטחה והפרת צו בטיחות.

> האחריות הפלילית אינה מוגבלת למנהל העבודה בלבד, אלא חלה גם על **מנהלים שכירים ונושאי משרה שלא** נקטו אמצעים סבירים.

פס"ד אחים בוסקילה בע"מ (2025)

הרשעת חברה ומנהלה הפעיל בגין אי-מינוי מנהל עבודה ואי-שימוש בציוד מגן.

> **הוגדר כ"עבירות אחריות קפידה". נטל ההוכחה מתהפך: על הנאשם להוכיח שנקט בכל האמצעים למניעת העבירה.**

NotebookLM

מתווה העבודה למנכ"לים: 3 עמודי התווך להגנה משפטית ותפעולית

ממשל תאגידי

- גיבוש תוכנית אכיפה פנימית מותאמת לארגון ומינוי "ממונה אכיפה".
- קיום ישיבות הנהלה תקופתיות מתועדות בנושאי בטיחות.
- מדיניות עידוד תרבות בטיחות ותגמול עובדים מצטיינים.

התקשרויות ומכרזים

- עדכון כלל הסכמי ההתקשרות לשילוב חובת תקצוב בטיחות.
- איתור ומינוי מיידי של בעלי תפקידים מוסמכים (בקרי בטיחות, מנהלי אתר).
- קביעת מדדי בטיחות (ESG) ושילוב טכנולוגיות ניטור בהסכמי ספקים.

נהלים ושטח

- עדכון סקרי סיכונים בדגש על עבודה בגובה ועומסי חום.
- הקמת מערך דיווח המאפשר תגובת הנהלה מיידית (מנגנון ה-48 שעות).
- שדרוג מערך ההדרכות ושילוב המסלול החדש להנדסאי בטיחות.

NotebookLM

חלון ההזדמנויות נסגר: מפת הדרכים לאוקטובר 2026

היום / מיידי

מיפוי ואודיט

ביצוע סקר פערי בטיחות (Gap Analysis) ובחינת נהלי דיווח הקיימים.

90 הימים הקרובים

שכתוב חוזים

הכנסת סעיפי בטיחות, חובות פיקוח ותקציב ייעודי למכרזים והסכמים.

אמצע 2026

השמת תפקידים

גיוס בקרי בטיחות, רישום מנהלי עבודה, והטמעת תוכנית אכיפה פנימית.

16 אוקטובר 2026

אכיפה מלאה

כניסת התקנות החדשות לתוקף מחייב.

המהפכה כבר כאן. השארת ניהול הבטיחות אך ורק לקבלן המבצע היא כעת חשיפה פלילית ישירה ליזם. היערכו היום.

NotebookLM